

Curriculum.nu en aardrijkskunde

Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG)
t.b.v. hoorzitting Curriculum.nu van Vaste Commissie voor OCW
27 januari 2020
12.00-12.45 uur blok 3
Enquêtezaal aan de Lange Houtstraat 1 Den Haag

Woordvoerder van het KNAG is prof. dr. Tine Béneker, bestuurslid onderwijs van het KNAG en hoogleraar Geografie en Educatie van de Universiteit Utrecht.

Op school is de kwaliteit van het curriculum van fundamentele waarde: het is de arbiter van de kennis die als waardevol wordt gezien om te doceren, aan de huidige jongeren, in een bepaalde volgorde met specifieke onderwijskundige doelen. Curriculum.nu biedt een aantal zinvolle aanknopingspunten verspreid over de leergebieden M&M, M&N en burgerschap voor **essentiële kennis in de huidige tijd**, waar de aardrijkskundegemeenschap verantwoordelijkheid voor wil nemen (zie bijlage 1 – reactie op eindvoorstellen curriculum.nu). Het domein van de geowetenschappen, gerepresenteerd door het schoolvak aardrijkskunde, bestudeert de grote **duurzaamheidvraagstukken** van deze tijd vanuit een **holistisch** perspectief, op verschillende **schaalniveaus** (van lokaal tot mondiaal) en vanuit ecologische, economische, sociale en politieke **invallshoeken**. Bovendien maakt **toekomstgericht** denken in verschillende scenario's daar onderdeel van uit (zie bijlage 2 – visie op het aardrijkskundeonderwijs).

Zo'n perspectief waarbij integraal leren denken op een langere termijn (in relaties en systemen) centraal staat is essentieel voor de vorming van jonge mensen in een tijd van grote transities. Afgelopen jaar is duurzaamheid 'Chefsache' geworden, heeft de rijksbouwmeester met 'Panorama Nederland' laten zien dat alle grote opgaven ruimtelijk zijn, en bleek meer dan ooit tevoren hoe de vele vraagstukken op verschillende schaal met elkaar verknoot zijn. De kennis hierover in de samenleving blijkt ook regelmatig te kort te schieten. De hieraan gerelateerde onderdelen in Curriculum.nu zoals **globalisering, duurzaamheid** en ongelijkheid zijn nog te zwak en onvoldoende doordacht en uitgewerkt. Ze zijn verspreid over vele leergebieden. Natuurlijk is het van belang dat deze thema's op meerdere momenten en in verschillende vormen aanbod komen, maar nu lijkt er geen inhoudelijke **regie** te zijn. Aardrijkskunde wordt bovendien uit elkaar getrokken door de gamma – bèta scheiding in M&M en M&N én de aparte benadering van burgerschap.

De specifieke **werkwijze** met de leergebieden over de hele range van 4-18 jaar is vanuit bovenstaand perspectief een ongelukkige keuze geweest voor M&N en M&M. De negen leergebieden zijn zeer ongelijk in samenstelling en aard, want variëren van 'één vak' of zeer vergelijkbare vakken, tot een doel 'burgerschap, digitale geletterdheid', tot een heel scala aan schoolvakken (binnen M&M vertegenwoordigers van ak, gs, ec, mij, fi), die lang niet altijd herkenbaar aanwezig zijn in po of onderbouw vo. En allemaal moesten ze werken met hetzelfde kader en het hetzelfde aantal bouwstenen afleveren.

Om goede kerndoelen en dus een goed curriculum te krijgen, is het noodzakelijk dat deze werkwijze wordt **aangepast**. De teams voor de leergebieden M&M en M&N waren te divers in samenstelling om de stappen die inmiddels hoogst noodzakelijk zijn te maken. Teveel schoolvakken op een hoop, met een enkele docent die dat vak moest vertegenwoordigen en daarnaast vertegenwoordigers uit het PO zonder zo'n

vakachtergrond. Voor het schoolvak aardrijkskunde betekende dat een enkele docent bij Burgerschap, bij M&M en een bij M&N. De teams gaven zelf aan dat curriculumexpertise ontbrak.

Om een inhoudelijk eigentijds, selectief, coherent en consistent curriculum te bouwen, is voor de leergebieden M&M en M&N in het vervolgtraject veel **meer gespecialiseerde denkkracht** (die beschikt over de nieuwste inzichten) nodig vanuit de kernvakken in VO-onderbouw en – apart- in het PO (wereldoriëntatie, ak, gs, bi), waarbij burgerschap & digitale geletterdheid worden meegenomen. Aardrijkskunde wil hier graag de regie nemen vanuit de deskundigheid in de belangrijke thema's van duurzaamheid en globalisering, natuurlijk op een wijze waarin samengewerkt wordt met andere relevante vakinhoudelijke domeinen.

De inbreng en zichtbaarheid van de schoolvakken in deze M&M en M&N leergebieden is ook de enige manier waarop **draagvlak onder docenten** in het VO kan worden bewerkstelligd. Uit ieder onderzoek blijkt steeds weer dat docenten zich met de inhoud identificeren. En die inhoud kan zeker een vernieuwingsslag gebruiken om deze weer toekomstbestendig te maken. Het KNAG heeft met de examenprogramma's zeer goede ervaringen opgedaan met het mobiliseren van docenten aardrijkskunde en het creëren van draagvlak. Vervolgens is het noodzakelijk dat docenten **tijd en gelegenheid** krijgen om het curriculum daadwerkelijk te kunnen vertalen naar hun lessen en om in 'vakdidactische netwerken' te kunnen samenwerken aan goed onderwijs.

Het KNAG is opgericht in 1873 en is de vakvereniging van 3.000 aardrijkskundigen in Nederland werkzaam in het onderwijs, wetenschap, bestuur, beleid en bedrijfsleven. Het grootste deel van de leden wordt gevormd door de aardrijkskundedocenten. Zij verenigen zich binnen het KNAG vanuit hun passie en professionaliteit. Het KNAG geeft tijdschriften en websites uit, organiseert bijeenkomsten, excursies en projecten. In verschillende commissies werken leden voortdurend aan eigentijds en toekomstig aardrijkskundeonderwijs. Op de landelijke Onderwijsdag komen hiervoor elk jaar meer dan 1.000 docenten en lerarenopleiders bij elkaar.